

De morbis linguae / D. Ioannes Christian. Henricus Breidenstein.

Contributors

Breidenstein, Johann Christian Heinrich.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Erlangae : [publisher not identified], 1791.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/x697tk3e>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

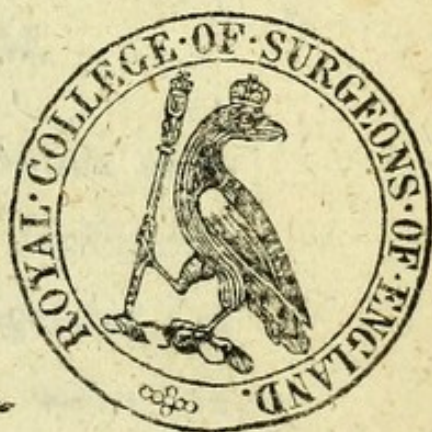

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

D. IOANNES CHRISTIAN. HENRICVS
BREIDENSTEIN

DE

M O R B I S
L I N G V A E.

ERLANGAE

1791.

Digitized by the Internet Archive
in 2015

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
MORBIS LINGVAE.

PROOEMIUM.

Omnes corporis humani partes summa certe constructae sunt sapientia, ad functiones, quibus determinatae sunt, rite peragendas, et earum praesentia ad oeconomiam animalem maxime sane fuit necessaria. Sic, ut unum tantummodo, ex tot tantisque, adferam exemplum, maximam praebet utilitatem, ac de sapientia Omnipotentis egregie testatur praesentia linguae, cum ab ea per plurimas dependeant functiones, ad quas peragendas structura eius multum quoque contribuit. Inter partes oris nem-

pe, loquelae inservientes, lingua omnino praecipuum est organum, nam libero eius motu variae producuntur vocis modificationes, ad loquelam maxime necessariae. Praeterea multum quoque et ad facilitandam masticationem alimentorum, et ad eorum deglutationem confert a). Non solum enim cibos intra partes oris latentes, dentibus rursus imponit, ut melius masticari possint, sed et alimenta in ea, quasi in ponte, facilius in gulam transmittuntur. Praecipua autem eius functio, ei soli propria, est gustus, a papillis nerveis, in ea praesentibus, ortus. Erectae nempe influxu materiae nerveae, ab irritatione papillarum orto, partes salinas sapiunt, variosque etiam distinguere possunt sapes. Ad hasce autem functiones, omnium linguae partium debita ac naturalis conformatio et structura, nec non debita earum actio, requiritur, quae, laesis his partibus, certe quoque laeduntur. Variis autem

a) vid. Cl. WENTZ. *Dissert. de deglutationis mechanismo.* Erlang. 1790. pag. 27.

tem lingua obnoxia est morbis, et cum in eo
 sim, ut specimen inaugurale mihi exhibendum
 sit, pauca de *pathologia linguae*, praemissa suc-
 cincta eius descriptione anatomica, publico et
 placido Eruditorum submittam examini.

§. I.

Lingua, princeps gustus et loquelaе orga-
 num, maxima ex parte fibris constat mu-
 sculosis, cum longitudinalibus, tum transver-
 salibus, ita inter se convolutis, ut vix extri-
 cari possint *b*). Ex iis tamen proficiscuntur,
 et in eas inseruntur, propria quoque, et a re-
 liquis diversa ac facile separabilia strata fibra-
 rum muscularium, quae corpori et cornubus
 ossis hyoidei, nec non processui styloideo os-
 sium temporum, ac maxillae inferiori affixa,
 linguam cum his partibus connectunt, motum
 eius augent, ut in omnem partem et tota mo-

A 3

bilis

b) vid. ill. v. HALLER. *prim. lin. physiol.* p. 283.

bilis sit, facile se contrahat, producat, ac dilatet, eamque sursum, deorsum, antrorsum, retrorsum et ad latera movent. Non ex his autem solis lingua composita est, sed, cum ac motum muscularem et sensum influxus materiae nerveae, et ideo nervi, ad nutritionem sanguis, et inde vasa requiruntur, multi quaeque nervi, vasa arteriosa et venosa, nec non lymphatica, cum glandulis et papillis inter contextum musculosum linguae inveniuntur, quae cellulosa, et pinguedine particulari inter se coniunguntur. Circumdantur membrana quadam s. d. reticulari s. corpore reticulari Malpighii. Est involucrium mucosum, et papilli, quae per interstitia eius eminent, pertinaciter adhaeret, easque tegit c). Totum ambitum linguae obducit membrana vaginalis, integumentorum faciei et oris, nec non tunicae internae pharyngis, oesophagi et ipsius ventriculi

col.

e) vid. ill. v. HALLER. l. c. p. 283. et ill. LUDWIG. instit. physiolog. p. 187. ill. BLUMENBACHII instit. physiolog. p. 188.

continuatio. Notantur in lingua corpus, pars media, maxima, basis s. radix, quae ossi hyoideo partim musculis, partim ligamentis adhaeret, et apex, anterior eius et acuta pars, duae superficies, superior, et inferior, duoque margines, dexter et sinister *d*). In parte posteriore cavitas, cuius circumferentia glandulis referta est, et quae foramen glandulosum s. coecum MORGAGNI audit, observatur *e*), et in medio linea longitudinali s. d. mediana lingua in duas dividitur partes. In superficie inferiori adest ligamentum laxum et perpendiculare, quod elevata lingua extenditur, et vulgo frenulum linguae nominatur *f*).

§. II.

Singulares nunc constituentes linguae partes, anteaquam morbos earum exponam, de-

A 4

scri-

d) vid. ill. MAYER *Beschreibung des ganzen menschlichen Körpers IV. Band. pag. 229.*

e) vid. MAYER *l. c. p. 237.*

f) vid. MAYER *l. c. p. 231.*

scribendas mihi esse puto. In consideratione musculorum linguae sequentes potissimum, in utroque latere eius praesentes, a reliquis fibris separari, et proprii nominari merentur. Musculus *genioglossus*, brevibus fibris tendineis in parte posteriore spinae internae maxillae inferioris oritur, et fibrarum corporis eius expansarum maxima pars in posteriorem linguae partem longitudinaliter inferitur, minor ad os hyoideum accedit, et minima cum fibris musculi constrictoris pharyngis superioris coniungitur g). Ex hac origine, et varia fibrarum directione, varium quoque hunc musculum producere motum, perspicuum est; vel enim maxillam inferiorem deprimit, vel os hyoideum antrorsum et sursum movet, et praeterea linguam ex ore protrahit. Musculus *hyoglossus* partim a corpore ossis hyoidei, partim a cornubus eius oritur, et ideo omni iure in tres diuidi potest portiones, quae diuersis etiam in-

signiun-

g) vid. ill. LODER *anatomisches Handbuch*. I. Th. pag. 507.

signiuntur nominibus, cum tres diversos constituent musculos *b*). Sic portio, quae in margine superiori basis ossis hyoidei, non procul a cornu maiori, originem habet, musculus *basiloglossus* nominatur. Fibris suis carneis in basis linguae inferiorem inseritur partem, eamque retrahit. Musculus *ceratoglossus*, altera musculi hyoglossi portio, lato carneo principio a radice cornu maioris ossis hyoidei oritur, et ad superficiem lateralem radicis linguae accedit. Eam retrahit, deprimit, et explicat. Ultimae tandem portionis, quae musculus *chondroglossus* appellatur, origo est extremitas cornu minoris ossis hyoidei, et in superficie posteriori ac laterali linguae terminatur, ac linguam quoque retrahit. Actio trium horum musculorum coniunctim, qui in genere sub nomine musculi hyoglossi intelliguntur, in eo consistit, ut linguam deorsum, ad latera et retrorsum moveant, ac ambo simul eam contrahant. Musculus denique *styloglossus* ab apice processus styloidei

A 5

ossium

b) vid. LODER. l. c. p. 508.

ossium temporum oritur, et fibrae eius musculares in partem lateralem, usque ad apicem linguae, inferuntur. Linguam retrahit, ad latera quoque movet, et elevat. Vtriusque musculi actione lingua intumescit, eiusque circumferentia augetur *i*). In substantia ipsa musculari linguae stratum fibrarum proprium evolvi potest, quod nomine musculi *lingualis* insignitur *l*). Ortum ex se ipso ante pharyngem et a styloglossio in radice linguae antrorsum progreditur, in genioglossum terminatur, neque exiguam linguae constituit partem *m*).

§. IV.

Ad motum huncce muscularem necessaria omnino fuit nervorum praesentia, ut influxus materiae nerveae per eos fieri possit, et per multi quoque, pro volumine linguae, in eam inferuntur

i) vid. LODER *anatomisches Handbuch*, 1. Tb. p. 510. et MAYER *l. c.* pag. 235. 236.

l) vid. LODER *l. c.* pag. 511.

m) vid. HALLER. *prim. lin. physiolog.* p. 283.

feruntur nervi. Tria enim paria nervos ei suppeditant, et tribus etiam ac diversissimis gaudet facultatibus, omnibus tamen a nervorum actione dependentibus; praeter motum nempe, sensu tactus, et gustu, ei tantum proprio, praedita, nervisque igitur, utrique facultati inservientibus, instructa est. Quintum scilicet par nervorum, nervi *trigemini*, ex pedunculis cerebelli mediis ortum, in tres dividitur ramos, quorum tertius, nervus *maxillaris inferior*, per foramen ovale ossis sphenoidi ex cranio egreditur, et rursus in duos separatur ramos. Secundus horum ramus, nervus *lingualis internus* s. *gustatorius*, data chorda tympani, aliisque ramulis ad musculos, vicinos ad linguam accedit, ad apicem eius pertingit, et gustui potissimum inservit n). Par octavum, *nervi vagi*, a corporibus olivariis oritur, et tres praecipue ab eo observantur rami. Primus ramus *lingualis*, musculis linguae permultos suppeditat ramulos, ba in linguae secundum

n) vid. HALLER. *prim. lin. physiolog.* p. 282.

BLUMENBACH *l. c.* p. 189.

cundum os hyoideum profunde subit o) et sensui proprie dicatus est. Ex nervo tandem pari nervus insignis linguam adit. Corpora olivaria origo huius paris sunt, et maximus eius ramus, nervus *hypoglossus*, qui per foramen condyloideum anterius ex cranio exit, et cum primo cervicis nervo ac magno ganglio cervicali anastomosi coniungitur, in parte posteriore et media linguae, in omnes eius musculos expanditur p), et motum praecipue linguae efficit q), unde etiam nervi paris noni, linguae motorii audiunt. Praeter copiosos et insignes nervorum ramos, qui in lingua distribuuntur, per multa quoque eam adeunt vasa, et arteriosa et venosa, nec non lymphatica. Arteria lingualis, a carotide externa orta, in utroque latere in duos dividitur ramos, qui linguam accedunt. Primus eorum, arteria *sublingualis*, praecipue glandulae sublinguali sanguinem advehit, et arteria

ra-

o) vid. V. HALLER. *l. c.* p. 282.

p) *Ibidem.*

q) vid. BLUMENBACH. *l. c.* p. 189.

ranina in substantiam linguae ipsam inferitur. In radice eius arteriae palati et faucium ramos quoque ei suppeditant. Vasa venosa sunt, praeter nonnullas minores, duae insignes venae, quae sub lingua conspiciuntur, ob colorem *raninae* nominantur, et a venis iugularibus oriuntur *r*). In parte posteriori linguae lymphatica etiam inveniuntur vasa, quae in glandulas colli lymphaticas abeunt.

§. V.

In superficie superiori linguae, et ad basin et ad latera, maxime autem ad apicem eius, multae adsunt papillae, exiles quidem, sed evidentiores, quam in cute *s*), quae erectis vaginulis tunicae externae linguae propriis supponun-

r) Vberiore descriptionem vasorum linguae vid. in ill. TREW epistola ad Albert. HALLERVM de valis linguae salivalibus atque sanguineis. recens. in commerc. litter. Norimberg. An. 1754. p. 262.

s) V. HALLER. *l. c.* p. 280. LVDWIG. *l. c.* p. 186.

ponuntur *t*). Multum autem inter se sunt diversae, et duo ratione functionis assumuntur genera; nonnullae enim mucum excernunt, quo lingua obducitur, ne ab acrimonia alimenterum laedatur, nonnullae gustui proprie inserviunt. Primi autem generis duae rursus et diversissimae dantur species. In postrema linguae parte enim ad utrumque latus foraminis coeci fungiformes *u*), fere conicae inversae, et fovea circumdatae *v*), disponuntur papillae, substantia vasculosa, quae gustui exercendo dicatae non sunt, ut et ovato cylindricae, spongiosae magis, quae in superficie linguae superiori et circa eius apicem dispersae inveniuntur. Sunt minores prioribus ac teneriores, tenuemque mucum ambo excernunt *x*). Vera autem gustus organa sunt papillae conicae, versus apicem inclinatae, quae ex substantia ner-

vea

t) vid. BOERHAAVE *institut. med.* p. 240.

u) V. LVDWIG. *l. c.* p. 187.

v) V. HALLER. *l. c.* p. 280.

x) V. HALLER. *l. c.* p. 231.

vea constant. Ad latera anteriora et apicem linguae copiosius positae sunt, pauciores autem versus radicem inveniuntur y). Accedunt ad has papillas multi nervuli vasis intertexti z). Obducuntur et tenui mucositate, et membrana vaginali, ne nimium afficiantur, et inde doleant. Multae insuper in parte superiori, praecipue ad basin linguae, circa foramen coecum MOR-
GAGNI, in ea reperiuntur glandulae simplices, mucum secernentes, et in superficie eius inferiori glandulae sublinguales sedem habent, in quarum extremitatibus anterioribus ductus salivaris s. d. Whartonianus adhaeret a).

§. VI.

Haec sunt, quae de structura linguae proferenda mihi videbantur, eaque nunc descripta, ad morbos linguae describendos me conuerto.

In

y) V. HALLER. *element. physiol.* T. V. p. 102.

z) vid. MAYER *l. c.* T. V. p. 349.

a) vid. MAYER *l. c.* T. IV. p. 265.

In considerandis musculorum morbis praecipue ad *laesionem motus*, qui varie alterari potest, respiciendum est. Augetur nempe, vel languescit, vel plenarie tollitur, variisque hi morbi insigniuntur nominibus. *Spasmus* itaque dicitur contractio invita, constans vel interpolata, musculorum motui locali proprie inservientium, voluntati non respondens *b)*. Est vel *tonicus*, contractio constans cum rigiditate et immobilitate artuum, vel *clonicus*, alterna partis convulsae agitatio invita, coacta, non libera. Uterque et in lingua, eiusque musculis, observatur, qui variis causis hoc morbo afficiuntur. Contractione hac spastica lingua rigescit, et vel immobilitas *c)*, vel, si alterni muscoli contrahuntur, invitus et convulsivus eius sequitur motus *d)*. Sensibilitas linguae perdurat, immo

b) vid. ill. SAUVAGES *nosolog.* T. 2. P. 2. p. 1.

c) vid. commerc. litt. Norimb. ann. 1736. p. 202.

d) vid. ill. BOERHAAVE *praelect. acad. de morbis nervor.* p. 642.

summo saepe dolore hic morbus coniunctus est. Facile secundum hanc definitionem spasmus linguae cognoscitur, quamvis et in alio quoque morbo linguae, in paralyfi eius, sicuti in spasmo tonico, immobilitas observetur, quam autem ordinarie insensibilitas et laxitas musculorum concomitantur. Differt autem inter se spasmus linguae, ratione vehementiae symptomatum, molestiae, et periculi cum eo coniuncti, pro diuersitate musculorum affectorum, et gradus laesionis, eoque maior est, si substantia ipsa linguae muscularis afficitur. Causa in genere est inaequalis et violentus influxus materiae nerveae in musculos linguae, quatenus muscoli per vim huius materiae, in fibras eius motrices immisssae, moventur, et quatenus motus naturalis ab influxu eius aequali et naturali dependet; quidquid ergo nervosum genus irritare, irregularem quoque materiae nerveae motum producere valet. Varias autem causas remotiores huic inaequali influxui et irritationi systematis nervorum ansam praebent. Sic inanitio et

evacuatio nimia sanguinis et aliorum humorum, plethora quoque ac repletio e), acrimonia humorum, quae nervos irritat, materia morbofa exanthematica, non satis cocta, retropulsa, acria mechanica linguae applicata, et irritamenta varia musculorum eius spasnum efficere possunt, qui et interdum periodicus est. Maximis certe et periculosissimis hic morbus coniunctus est incommodis; non solum enim loquela valde impeditur, cum lingua eius praecipuum sit organum; sed et deglutitio et manducatio, quae multum a libero et voluntario linguae motu dependent, laeduntur.

§. VII.

Non minus periculosa ac molesta est *linguae paralysis, glossolysis*, quo nomine movendi impotentia plenaria musculorum eius, vel magis vel minus constans, insignitur. Lingua flaccescit, et saepissime praeter motum sensibilitas quoque in musculis affectis deest, nul-

lusque

e) v. Ill. LUDWIG. *institut. medic. clin.* p. 304.

lusque sentitur dolor; aliquando tamen vermes quasi repentem percipiuntur, et levis stupor, sensusque punctorius superest *f*). Ex impedito linguae motu oritur *alalia*, (quae autem distinguenda est ab aponia, morbo, non ab affectione praeternaturali et morbosa partium linguae, sed ab aliis causis, hic minime a me recensendis, oriundo, in quo ne sonus quidem edi potest), et simul cum ea difficilis coniuncta est deglutitio, et ciborum in ore volutatio *g*). Varii autem huius morbi sunt gradus, prout nempe vel ipsa linguae substantia, vel variis eius musculi afficiuntur. Sic observatur semiparalytis *b*), ut et nonnunquam paralytis imperfecta, ita ut linguam movere quidem atque extra os exserere, at ne vocabulum proferre

B 2

possint

f) vid. BOERHAAVE *aphorism. de cognoscend. et curand. morb. Aph. 1057. p. 260.*

g) vid. ill. *de SAUVAGES nosolog. Tom. 3. p. 337.*

b) vid. *Nov. act. acad. nat. curios. T. 2. Obs. 58. p. 214.*

possint aegri i). Aegri vel cito glossolyfi cor-
 ripiuntur, vel sensationes ingratae eam prae-
 eunt, et saepissime apoplexiam non solum se-
 quitur, ac pro minori eius gradu haberi pot-
 est, sed saepius quoque illam praecedit, et ex
 suis quoque causis sola oritur. Quum enim
 motus muscularis linguae ab influxu materiae
 nerveae in musculos moventes dependeat, se-
 quitur, causam proximam glossolyfis, in qua
 motus plenarie deest, in transitu fluidi nervei
 in nervos linguae, musculis dicatos, denegato,
 qui praecipue in origine nervi impeditur, quae-
 rendam esse. Non solum ergo ad morbos mu-
 sculorum, sed quoque ad nervorum affectiones
 morbosas, ut et spasmus linguae, referenda est
 paralyfis eius, quae etiam ab omnibus causis,
 introitum sanguinis arteriosi in musculos lin-
 guae prohibentibus l), oritur. Causae remo-
 tiores occasionales sunt plethora, quum per va-
 sa sanguifera, sanguine nimis repleta, nerv

com

i) vid. *Commerc. litter. Norimb. Ann. 1749. p. 30*

l) vid. BOERHAAVE *aphor. 1059.*

comprimantur, quod facile ex plethorae signis cognoscitur *m*). Sanguinis spissitudo, materia rheumatica, scrophulosa, scorbutica, arthritica, venerea, scabiosa, retropulsa et ad nervum ducta, cuius compressione influxus materiae nerveae tollitur *n*), crasis humorum vitiata, et eorum inopia, circulationis torpor *o*), dolor ingens et diuturnus *p*), omnia, quae arteriosa, venosa lymphatica vasa interioris cerebri ita solvunt, ut liquor extravasatus et accumulatus, compressu origines nervorum, linguam accedentium, laedat *q*). Saepius etiam sanguis vel serum, inter tunicas et telam cellulofam nervi stagnans, paralyfin producit, ut et vulnera nervis inflictâ, et convulsio diu tolerata *r*). Hemiplegiam plenariam non raro concomitatur,

B 3

tur,

m) SAUVAGES *l. c.* T. 3. p. 357.

n) LUDWIG. *institut. therap. special.* p. 299.

o) GAVB. *patholog.* p. 414.

p) BOERHAAVE *aph.* 1060.

q) BOERHAAVE *aphor.* 1010.

r) SELLE *medic. clin.* p. 382.

tur s), et omnino summam medici requirit curam.

§. VIII.

Vasorum sanguinem arteriosum vehementium diameter ita constituta, ut sanguis facile ac sine incommodo per ea fluere possit, sensim sensimque ita decrescit, ut ultimi eorum fines in vasa serosa abeant, quae in naturali statu sanguinem rubicundum non vehunt. Variis autem causis et in minimis his arteriis sanguiferis sanguinis stagnatio oritur, et in vasa quoque serosa globuli sanguinei impelli, ibidem stagnare, ac vasa distendere possunt. Stagnatione sanguis acrior factus canales irritat, et hi contractione spastica violentiori impetui sanguinis a corde impulsis, resistunt, ac motus intestini stagnantis cruoris, cessante motu progressivo augetur, unde inflammatio eius partis oritur quam in parte affecta durities, calor, dolor tumor concomitantur, et in externis partibus

rub

s) vid. ill. SAUVAGES nosolog. T. 3. p. 337.

rubor quoque observatur. Resistencia hac spastica vasorum minimorum, a simplici inflammatione distinguitur errore loci. Non in parte affecta autem solum, sanguinis stagnationem efficit phlegmone, sed omnem quoque eius mixturem depravat, ac diathesin phlogisticam inducit. In omnibus itaque partibus corporis nostri, quae vasis praeditae sunt, inflammatio oriri potest, et cum magno sane periculo plurimae coniunctae sunt. Ad periculosissimas autem certe referenda est *inflammatio linguae, glossitis t)*, quam simul maxima sequitur molestia. Est ergo glossitis stasis sanguinis, in ultimis linguae arteriarum finibus vel vasis serosis, cum motu intestino eius aucto, unde symptomata, cum ea coniuncta, facile derivanda sunt. Cum enim maior in vasa linguae inflammatae adsit adfluxus, quam transitus sanguinis, praeternaturaliter colligitur

B 4

et

t) Conf. cel. Io. BODE Diss. de glossitide, sub praesidio ill. BEIREIS Helmstadii h. a. habita, quam videre mihi nondum contigit.

et accumulatur, ac parietes vasorum distendit; hinc tumor linguae oritur, qui interdum ita augetur, ut ex ore lingua protrahatur *u*). Aucto sanguinis motu intestino, cessante motu progressivo, calor crescit, et accumulatus sanguis, vasa distendens, ac stagnatione acrior factus, ea rodit, et partes vicinas quoque, nimis eas tendendo, laedit, ob-

stru-

u) Observavit talem tumorem ill. *van swieten*, (vid. Eius Commentar. in Boerhav. aphorism, T. II. p. 626.) in muliere sexagenaria iam maiore, eumque sic describit: "Post meridiem, inquit, senserat levem quasi asperitatem in lingua, vesperi deinde dolorem circa linguae radicem, qui cito locum mutans linguae apicem occupabat. Adeo subito ingravescebat malum, ut circa medium noctis sequentis vocatus, invenerim aegram fere suffocatam, nihil omnino deglutire valentem. Lingua autem tumidissima, totum oris cavum replens, deformem penitus molem carneam referebat." Validis venaesectionibus et acribus clysmatibus iniectis malum sensim depellebatur.

structione etiam vasorum nervi comprimuntur, unde lingua dolet. Sanguis denique in vasa impulsus, quae in statu naturali non sanguinem rubrum, sed serum vehunt, ruborem efficit. Optime Ill. VOGEL v) symptomata in glossitide praesentia, cum sedulitate ab eo observata et collecta, sic enarrat: sub febrili frigore, quod calor praeternaturalis excipit, lingua subito dolet et intumescit. Loquela et deglutitio mox difficulter peragitur. Dolor atque tumor in dies crescunt. Saliva spissior sponte nunc ex ore continuo profluit x). Loquela et deglutitio perit. Facies rubet. Caput dolet. Vigilia nocturna est. Lingua plane moveri non potest, et ob tumorem praemagnum ex ore protruditur. Os ideo hiat, fames et sitis ae-

B 5 grum

v) vid. EIVS *praelection. academ. de cognoscendis et curandis praecipuis corporis humani adfectibus.* p. 130.

x) vid. SELLE *Rudiment. pyretolog. method.* p. 121.

grum vexat. Spiritus difficulter ducitur. Suffocationis periculum tandem imminet y).

§. X.

Caussa proxima glossitidis est stagnatio sanguinis, quae impetu eius augetur. Hanc stagnationem in arteriis minimis caussae occasionales fere innumerae efficiunt, quarum tamen nonnullae adducendae sunt. In genere huc referri meretur, quidquid maiorem impetum fluidorum in vasa minora producit; non iusta enim velocitate in his moventur, et ideo, cum nova semper sanguinis columna, a corde propulsa, subsequatur, ibidem stagnat; quidquid ergo solida irritat, et fluida condensat, quippe quod caussa inflammationis in genere est; lentor phlogisticus, acrimoniae variae applicatae, venena, attritus nimius cum aliis corporibus asperis, vulnera, contusiones, metastasis materiae morbosae, sudores

y) Conf. BURSERII de KANILFELD *institut. medic. pract. Vol. III. p. 342. Edit. Lips.*

dores suppressi z), angina, gonorrhoea etc. adstringentibus sanata, spasmodica omnium illorum vasculorum diu perdurans contractio, et permultae aliae inflammationi linguae ansam praebent caussae procatarticae, ad quam plethora vera, et ipsa linguae laxitas iam praedisponunt. Rarissime quidem hic observatur morbus a), sed maximo certe coniunctus est periculo; non solum enim omnes actiones, a lingua dependentes, impediuntur, immo respiratio quoque laeditur; sed eo periculum magis etiam augetur, quod nulla fere adhiberi possint remedia interna, ad emendandam sanguinis crasin, et diathesin phlogisticam resol.

- x) Casum glossitidis ab hac caussa Ill. WENDT praeceptor et fautor meus, ad cineres usque colendus, describit in *fünfte und sechste Nachricht von dem Kranken - Institut zu Erlangen.* pag. 57. 58.
- a) Exempla vid. in *Eph. Nat. Cur. Dec. 2. ann. 7. obs. 51.* Caussas, propter quas rarissimus est hic morbus, disquisivit cel. BODEL. c. §. 13.

solvendam, et ipsa externorum remediorum applicatio valde difficilis redditur, ac longiori duratione periculum semper crescit; ad vicinas enim quoque propagatur partes, et nisi resolutione aut coctione tollatur, tristissima sequuntur symptomata. Suppuratione enim superveniente lingua eroditur, et ulcera maligna oriuntur *b)*; gangraena autem et sphacelus, quem lingua nigra denotat, si subsequuntur, totam eius substantiam et partes adiacentes corrumpunt, aegerque miserrime perit. Adfunt quidem exempla feliciter superatae glossitidis; acutissimus autem semper est morbus, dum intra paucos dies suffocatione iugulare potest.

§. XI.

b) Exempl. linguae tumens suppuratae, cum enormi salivae fluxu vid. in *Nov. act. acad. Natur. Curios. T. I. Obs. 44. p. 185.*

§. XI.

Linguae iusto mobilioris motu deglutitorio in fauces revolutio, *glossocèle* c) five hernia linguae audit d). Observatur hic morbus praecipue in recens natis, frenulo praeter necessitatem et ultra modum secto. Frenulum nempe, linguae ligamentum elasticum et musculosum, a symphyssi maxillae inferioris ortum, et linguae superficiei inferiori insertum, nimiam eius volubilitatem coërcet. Motus autem linguae frenulo iusto breviori nimis impeditur, cum linguam papillis non admovere, neque fugere possint infantes, eiusque sectio inde tunc requiritur, quae nonnun-

c) Ill. VOGEL glossocelen violentam et acutam linguae extrusionem esse dicit in *praelect. suis academ. de cognosc. et curand. C. H. adfect. p. 389.*

d) V. GAUBII *patholog. p. 115.* et ill. de SAUVAGES *Nosol. T. 2. p. 97.* Paraglossé deglutitoria, linguae voratae resolutio in fauces *Petiti.*

nunquam autem praeter necessitatem et praepostere instituitur. Symptomata vero subsequencia maxime quoque in utroque casu saepe sunt periculosa. Praeter haemorrhagiam enim, quae saepius difficillime sistitur, lingua, frenuli nimia sectione iusto mobilior reddita, in fauces revolvitur, quae revolutio in recens natis, fugendi cupidis, deglutitione sanguinis, ex vasis sanguiferis dissectis effluentis, valde promovetur et facilitatur e). Maximo mortis periculo coniunctum est hoc malum, nec tristitia huius rei desunt exempla. **L**ingua enim, naturalem tunc fervans magnitudinem f) intra ostium pharyngis impacta haeret g), et transitum aëris impedit, inde saepissime suffocatio subsequitur, praecipue cum lingua nullo eius motu naturali situm hunc mutare possit, quia cuncti ad deglutitionem tendunt. Optime hunc morbum descri-

e) Vid. GAVB. loc. cit.

f) Ill. de SAUVAGES Nosolog. T. 2. p. 97.

g) GAVBII patholog. p. 115.

scripsit Ill. PETIT *b*), plurimosque casus nobis retulit, quorum unum adducere mihi liceat. In infante recens nato frenuli sectionem, quinque horis praeterlapsis, suffocatio sequebatur, et operatio instituta mortis causa habebatur. Ill. PETIT, cui sectio cadaveris tradita fuerat, digitum ori immisit, et nullam inveniens linguam, sed eius loco massam carneam, viam a cavo oris ad fauces obstruentem, duas buccas usque ad musculos masseteres dissecuit, et linguam revolutam atque intra valvulam gulae (sub quo nomine Vir Illustris sine dubio velum palatinum intelligit) impactam observavit; apex eius versus pharyngem contortus erat, quo conatus deglutiendi eum impegerant. Et in adultis quoque, nec non in infantibus, nulla instituta frenuli sectione idem observatur morbus, eademque eum concomitantur symptomata. — Retrahitur quoque lingua, sed non revolvitur, paralyssi musculorum linguam
pro-

b) Vid. *Act. acad. Paris. Ann. 1742. p. 248. sq.*

protrahentium, ut multum a dentibus anterioribus distet. Ab omnibus causis, paralyfin linguae efficientibus, oriri potest, sicut simili modo linguae exsertio a paralyfi musculorum, linguam retrahentium, vel spasmodico aut clonico musculorum protrahentium oritur. Lingua involuntarie ex ore extruditur, et in priori casu semper exserta manet, quam diu paralyfis, ut morbus primarius, perdurat; in altero autem per intervalla tantum eius exsertio observatur. In duobus his morbis, *paraglosse* nempe *retractoria* i) et *exertoria* l) Ill. SAUVAGESII m), naturalem lingua servat magnitudinem, deglutitio autem, nec non loquela valde impediuntur.

§. XII.

i) Retractio, contractio linguae GORTER. Syst. prax. med. T. II. p. 15.

l) Linguae extrusio GAVBII. Linguae exsertio GORTER. l. c.

m) Vid. EIVS *Nosolog.* T. 2. p. 98. et 99. ubi de exertoria casum refert de puero an-

§. XII.

Laeduntur quoque hae functiones *tumoribus* variis, qui in lingua observantur. Praeter tumores enim, ex inflammatoria humorum stasi, de quibus iam in §. VIII. locutus sum, substantia linguae, tali modo, ut saepius in ore contineri non possit, aliis etiam causis intumescit. Sic iam tumores linguae congeniti, quamvis raro, obveniunt *n*), quibus linguae moles varie augetur. Tumet praeterea ex catarrhali in eam deflu-

xu

nos nato duodecim, cui in praeludio vario-
lae convulsionibus per biduum divexato lin-
gua convulsive per intervalla mire exereba-
tur, et maximam partem extrudebatur.

n) vid. ill. VOGEL *praelect. acad. de cognosc. et curand. 6. H. adfect. p. 132.* ubi exemplum adfert talis tumoris congeniti in infante, qui iam tertium egerat annum, et loqui non valebat. Lingua in latum magis extensa erat, in totum vero tumida cum mollitie. Ex ore perpetuo saliva emanabat.

xu o), ex venae iugularis compressione p) dum impedito cruoris reditu lingua sanguine accumulato turget. Ab hydrargyri nimio et minus cauto usu q), a defluxione seroso-pituitosa in linguam facta r), ab affluxu humorum vitiosorum, a morbo venereo, et nonnumquam a materia venenosa s). Observantur quoque tumores scirrhusi et cancrofi, linguam occupantes t), et *Marcellus DONATVS* u) exemplum adfert, variolas etiam, linguam magna copia occupantes, insignem eius produxisse intumescenciam; omnibusque his tumoribus suffocationis periculum non raro inducitur.

o) vid. *Marc. DONAT. hist. med. mirab. Lib. 3. C. 4. p. 241.*

p) vid. ill. *de GORTER med. compend. Tract. 19. §. 75. p. 83.*

q) Casum vid. in *Marc. DONAT. l. c. p. 242.*

r) vid. ill. *SAUVAGES nosolog. T. 2. p. 98.*

s) vid. ill. *VOGEL l. c. p. 132.*

t) Ill. *v. SWIETEN. comment. in Boerhav. aph. T. II. p. 627.*

u) vid. *EIVS l. c. p. 242.*

citur. Excrescentiae fungosae linguae huc quoque referendae sunt, quibus etiam magnitudo eius vel magis vel minus augetur. Omnes hi tumores, saltem priores, quos ill. v. SWIETEN v) sub nomine paragloss. glossomegisti comprehendit, maxima molestia, magnoque ex tensione nervorum dolore, coniuncti sunt. Ex translatione materiae arthriticae, vel rheumaticae, vel venereae, acutissimus etiam oritur *linguae dolor*, qui *glossagra* nominatur. Nervi enim, materia hac extranea, praeternaturaliter afficiuntur, unde motus materiae nerveae incitatur, sensusque ingratus menti imprimitur. Dolor tamen, ratione materiae translatae varietatis, diversus est vehementia, et maximus a materia venereae metastasi sentitur; virus enim venereum magis irritat, ac solida erodit.

§. XIII.

Augetur quoque moles linguae *ranuta* f. d. sub lingua, tumore variae magnitudinis hoc insignito nomine, ob similitudinem cum tumore

C 2

maxil-

v) vid. EIVS nosolog. T. 2. p. 98.

maxillae inferioris ranarum, in inspiratione oriente. Sedes eius est regio frenuli linguae, et vel in utroque latere, vel in uno tantum, vel in medio, observatur. Ad tumores pertinet folliculosos, quum in hoc morbo glandulae sublinguales praeternaturaliter tumeant; sed ex obstructione quoque et dilatatione ductus salivalis oriri posse, experientia et observata virorum omnifide dignorum docent x). Varii sunt hi tumores et ratione magnitudinis, et coloris, et materiae in iis contentae, cum nonnullae mucum tantum, aliae concrementa lapidea y), nonnunquam materiam cancrofam, contineant, unde et in benignam et malignam sive cancrofam dividitur. Moles interdum tanta est, ut duae adesse videantur linguae z), eoque maius tunc est peri-

x) vid. NICOLAI *pathol. B. I. p. 150.* et
CALLISEN *institut. chirurg. hodiern. p. 154.*

y) vid. *Commerc. litter. Norimh. Ann. 1732.*
p. 386.

z) vid. SCHROEDER *von einem grossen tumore cystico an der Zunge etc.* in SCHMUCKERS

periculum, cum eo morbo coniunctum, quod omnes a lingua dependentes actiones necessarie laeduntur. Est vel morbus primarius, vel secundarius, et linguae morbos non solum praecedit, sed eos quoque nonnunquam sequitur. Causae in genere sunt sanguinis et humorum spissitudo, ac cacochymia phlegmatica et melancholica; inde et ordinarie catarrhales capitis adfectus hunc morbum praecedunt *a*). Varia ranulae magnitudo, atque varietas materiae, quam continet, maius vel minus inducunt periculum; et quamvis interdum tollatur morbus, letalis tamen quoque esse potest. — Paucis quoque adducendum mihi esse credo *glossanthracem*, morbum linguae, plerumque boves, C 3 equos,

vermischten chirurgischen Schriften. 3. Band.
p. 322

a) vid. H. v. HALLER *Beyträge zur Beförderung und Heilung der Krankheiten, aus dessen Sammlung praktischer Streitschriften in einen vollständigen Auszug gebracht und mit Anmerkungen versehen von D. L. CRELL. T. 4. p. 564. sq.*

equos, mulos, nec non etiam interdum homines, invadentem *b*). Est lues, quae ad radicem usque linguae anthracem profert, et paucis diebus tota sensim exeditur lingua, qua erosa penitus illico mors sequitur.

§. XIV.

Vulnera, contusiones, abscessus c) et *ulcera*, nec non *pustulae* variae, *aphthae* ac *hydatides*, linguam obsidentes, morborum eius augment numerum. Praeter *ulcera* varii generis, et *cancrofa* quoque, a materia acri erodente, nec non a laesione externa, oriuntur, ac maximo coniuncta sunt periculo, ut et haemorrhagia vulnerationem excipiens, solutio continui ipsa, ac suppuratio subsequens, et praeterea manducatio-

b) vid. ill. de SAUVAGES *Nosol.* T. 2. p. 360.

Io. Iac. SCHEVCHZERI *fliegender Zungenkrebs, eine Viehseuche, welche anno 1732. die eydgenossische Lande ergriffen.* Tiguri 1752.

4.

c) vid. *Nov. act. acad. Nat. curios.* T. 2. Obs.

77. p. 299.

cationem et deglutitionem ac loquelam, cum reliquis, modo adductis et adducendis, maxime impediunt *d*). Nec desunt linguae fere praemorfae exempla, ut cicatrices superstites loquelam interdum valde impediunt *e*). Et Ill. TRILLER *f*) rarissimum, quem Iacobus HORSTIVS, Vir omni fide dignus, ipse attente vidit et candide in Commentar. in Hippocrat. Libr. *περὶ πιάθων* descripsit, nobis retulit casum de lingua a dira variolarum lue, in puero septem circiter annorum, usque ad radicem prorsus absumpta ac frustatim eiecta, postea vero sensim sua sponte renata, ut rursus loqui potuerit puer. In *superficie* tandem *linguae* praeternaturales eius adsunt qualitates, quas silentio haud praetereundas eo minus existimo, cum in Semiotica magnum constituent momentum, et perplures ex his linguae vitiis

cogno-

d) vid. GORTER *System. prax. med. T. 2. p. 15.*

e) vid. Ill. LUDWIG *advers. med. pract. Vol. 2. P. I. p. 292.*

f) vid. EIVS *Opusc. med. Vol. 2. p. 293.*

cognosci possint morbi g). Lingua enim sana in statu naturali est pura, aequalis, humida, calida, mollis, carnei coloris b), a vitiis autem primarum viarum ex indigestione, a cruditatibus in ventriculo praesentibus, a salivae et mucosi oris corruptela, ab alimentorum ingestorum corruptione, permultisque aliis causis lingua redditur squalida, mucosa et sordida i), variisque in morbis, diversum habent fordes colorem, variaeque sunt consistentiae. Ab inopia humidi, quo mollis servatur, fit aspera, glabra et quasi exusta; a dispositione phlogistica calor eius augetur, inde ardens quasi percipitur. Defectus salivae, quae humiditatem eius, quam maxime necessariam ad gustus sensum, producit, siccam eam reddit; unde gustus, cum particulae salinae solvi non possint, minuitur, vel in

g) vid. perillustr. DELII, Fautoris ac Praeceptoris aeterna pietate venerandi, *Prim. lineae Semologiae pathologicae pag. 99.*

b) vid. GORTER l. c.

i) vid. cl. GEWINNER *Dissert. de lingua squalida. Erlangae.*

maiori siccitatis gradu, plane abolitur. Ab inflammatione praegressa infarctus vel scirrhus in lingua nonnunquam remanet, ac naturalem mollitiem in duritiem convertunt, ut et in inflammatione ipsa tumor eius adest durus. Ab influxu sanguinis rubri rubicundus et carneus eius oritur color, huius ergo defectus colorem album et pallidum inducit, ac alii ex variorum humorum varia corruptione oriuntur eius colores *l*). A laxiori linguae partium nexu, linguae cohaesio laxior, et nimia inde oritur eius mobilitas. Aspera quoque fit lingua pilis longiusculis nonnunquam in ea praesentibus; de quibus Amat. Lusitanus exemplum adfert, qui tales observavit pilos, semper renascentes, etsi evellebantur *m*). Omnibus his
lin.

l) vid. de GORTER *l. c. p. 15.*

m) V. MARCELL. DONAT. *l. c. p. 615.* Tales pilos, cum glossanthrace in lingua bovilla observatos, descripsit et delineavit SCHEVCHZERVS *l. c. fig. D - H. K - N.*

linguae vitiis magis vel minus actiones eius laeduntur; cum summa tamen semper coniuncta sunt molestia, et gustus quoque, sensus linguae proprius, vel augetur, vel imminuitur, vel plane aboletur. — Sufficiant haec de morboſis linguae adfectibus dicta, eaque ut Lectores Benevoli, iuvenili indulgentes conamini, aequi bonique consulant, enixe rogo, oroque.

THESES.

I.

Venaesectio in inflammationibus interdum plus nocet quam prodest.

II.

Omnis sensatio fit per contactum.

III.

Non operandi modus, sed saltem gradus venena a medicamentis distinguit.

IV.

Catheter non semper calculi praesentis certus est index.

V.

Sicca coena noxia.

VI.

Epispastica sunt remedia antiphlogistica.

VII.

VII.

Nullis utantur sani medicamentis.

VIII.

Sola putredinis signa mortis evincunt certitudinem.

IX.

Optima remedia sine diaeta convenienti nihil profunt